

УДК 378.016

DOI 10.32782/2412-9208-2024-1-309-318

**COMMUNICATIVE STRATEGIES AND TACTICS
OF COMMUNICATING WITH CHILDREN IN MONTESSORI
GROUPS OF THE PRE-SCHOOL EDUCATION INSTITUTION**

**КОМУНІКАТИВНІ СТРАТЕГІЇ ТА ТАКТИКИ СПІЛКУВАННЯ
З ДІТЬМИ В МОНТЕССОРИ-ГРУПАХ
ЗАКЛАДУ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ**

Irina GLAZKOVA,

Doctor of Pedagogical Sciences,
Professor,
Berdiansk State Pedagogical
University
66, Zhukovsky Str., Zaporizhzhia,
Zaporizhzhia Oblast, 69000, Ukraine

iy_glazkova@ukr.net

<https://orcid.org/0000-0002-5280-5471>

Ірина ГЛАЗКОВА,

докторка педагогічних наук,
професорка,
Бердянський державний
педагогічний університет
вул. Жуковського, 66, м. Запоріжжя,
Запорізька область, 69000, Україна

Alla OMELIANENKO,

Candidate of Pedagogical Sciences,
Associate Professor,
Berdiansk State Pedagogical
University
66, Zhukovsky Str., Zaporizhzhia,
Zaporizhzhia Oblast, 69000,
Ukraine

omelyanenko2017@gmail.com

<https://orcid.org/0000-0001-5214-1663>

Алла ОМЕЛЯНЕНКО,

кандидатка педагогічних наук,
доцентка,
Бердянський державний
педагогічний університет
вул. Жуковського, 66,
м. Запоріжжя, Запорізька область,
69000, Україна

ABSTRACT

The article deals with the issues of organizing work on communicative strategies and communication tactics of preschool children in Montessori education. It was determined that the organization of speech development of preschool children is built considering methodical principles that determine the choice of content, methods and techniques of language learning in accordance with the tasks of children's speech development.

It is noted that the pedagogical concept of M. Montessori includes methodological principles based on the recognition of the subject position of the child; ideas of creating a specially prepared environment in which children work freely with self-didactic materials; variable model of teaching children of different age groups. An analysis of approaches to the organization of speech education of preschool children in classical Montessori pedagogy is presented.

A system of work on the development of children's speech in Montessori education is proposed, which takes into account modern requirements for learning the native language by preschool children.

It has been analyzed that the speech development of preschool children in Montessori pedagogy is carried out in three main directions: the formation of a conceptual system, which includes vocabulary expansion, classification and systematization of subject vocabulary; work on correct pronunciation; teaching reading and writing.

The author concluded that the optimal form of development and formation of speech ideas about text types in older preschool children is a specially organized system-speech activity and a prepared developmental environment, which are aimed at the active cognitive activity of the child, which contribute to the complex perception of various forms of Montessori teaching – pedagogy and their actualization in natural speech communication.

Key words: *preschool children, preschool education institution, Montessori pedagogy, conversation in a circle, communication in joint activity, didactic circle, prepared developmental environment, nomenclature lessons, main lesson.*

Вступ. Нова особистісно-орієнтована модель дошкільної освіти поставила в центр уваги конкретну особистість з її індивідуальною своєрідністю, віковими особливостями та темпом розвитку. Завдяки пошуку засобів та методів, що дозволяють реалізувати дитині свій віковий потенціал та індивідуальність було зосереджено увагу практиків, дослідників на педагогічних ідеях людинознавства і, зокрема, на освітній системі педагогині Марії Монтессорі.

Специфічною особливістю педагогіки М. Монтессорі є її позанаціональний характер, що дозволяє використовувати цю педагогічну систему в умовах різних країн. Тим часом адаптація педагогічної системи М. Монтессорі передбачає зміну системи з урахуванням особливостей приймаючої культури. Мета цієї наукової розвідки полягає в обґрунтуванні комунікативних стратегій та тактик спілкування з дітьми в Монтессорі-групах закладу дошкільної освіти.

Методи та методи дослідження. цілеспрямовані спостереження за проявами мовленнєвих уявлень у дітей старшого дошкільного віку про різні типи тексту (опис, розповідь, роздум); педагогічний експеримент (констатувальний, формувальний етапи), констатувальний експеримент, що виявляв характер уявлень дітей про кожен тип тексту та вміння їх складати; формувальний експеримент за спеціально розробленою програмою з метою вивчення можливості організованої системно-мовленнєвої діяльності та підготовленого розвивального середовища.

Результати та дискусії. На сьогоднішній день система навчання дітей дошкільного віку рідної мови є складним системним утворенням. Організація мовленнєвого розвитку дітей дошкільного віку вибудовується з урахуванням методичних принципів, що визначають вибір змісту, методів і прийомів навчання мови відповідно до завдань мовленнєвого розвитку дітей.

Дослідження А. Богуш, Н. Гавриш, К. Крутій, Л. Калмикова, І. Луценко, О. Трифонові спростували поширену точку зору на розвиток мовлення як на процес, що спирається на наслідування, інтуїтивне, неусвідомлене засвоєння мови. Вони показали, що головними мають бути завдання з формування мовних узагальнень та елементарного усвідомлення явищ мови та мовлення, на основі чого у дітей розвивається інтерес до рідної мови і тим самим забезпечується творчий характер мови [1, 2, 5].

Результати лінгводидактичних досліджень О. Білан, А. Зрожевської, С. Ласунової, Ю. Руденко, Н. Малиновської, Т. Постоян, дозволили визначити нові принципи побудови змісту та методики розвитку мовлення та навчання рідної мови дітей дошкільного віку у дитячому садку. Авторами запропоновані методичні принципи навчання дітей дошкільного віку рідної мови. Серед них такі:

- принцип формування мовленнєвої діяльності дітей як активного процесу говоріння та розуміння;
- принцип взаємозв'язку всіх сторін мови: фонетичної, лексичної та граматичної;
- принцип взаємозв'язку сенсорного, розумового та мовленнєвого розвитку дітей;
- принцип комунікативно-діяльнісного підходу до розвитку мовлення;
- принцип мотивації мовленнєвої діяльності;
- принцип формування елементарного усвідомлення явищ мови [4, с. 5].

Основною стратегічною метою мовленнєвого розвитку дітей дошкільного віку виступає оволодіння нормами і правилами рідної мови, розвиток їхніх комунікативних здібностей. До неї входить низка тактичних завдань, серед яких: виховання звукової культури мовлення, розвиток словника, формування граматичної правильності мовлення, розвиток зв'язного мовлення. У кожній із них є вузлове новоутворення, яке дозволяє вичленувати пріоритетні лінії роботи. У вихованні звукової культури мовлення особлива увага надається роботі над інтонаційною виразністю, темпом, дикцією і плавністю висловлювання. У словниковій роботі наголошується на розкритті семантики слова, семантичних відношень між словами. У засвоєнні граматичної правильності мовлення головним завданням є опанування способами словотворення різних частин мовлення, формування мовних узагальнень, побудова синтаксичних конструкцій. У центрі розвитку зв'язного мовлення знаходиться навчання використовувати різноманітні засоби зв'язку (між словами, реченнями, частинами тексту), формування уявлень про структуру різних типів тексту – опис, розповідь, роздум [2, 5, 6].

Проблема функціональної різноманітності мовлення, у становленні якого враховуються умови, форми та цілі спілкування потрапила в поле наукового інтересу А. Богуш, Н. Гавриш, О. Компаній, К. Крутій, Н. Луцан, І.

Луценко, М. Пентилюк, О. Трифонової, Ю. Руденко, Л. Рускуліс. Ними доведено, що елементи монологічного мовлення з'являються у дітей у два-три роки, а діти старшого дошкільного віку вже прагнуть адекватно відтворювати отримані враження, знання у різних формах висловлювання.

Оволодіння знаннями про різні типи тексту дає можливість усвідомленого спілкування та дозволяє складати різні за типом моделі висловлювань – опис, розповідь, роздум. Однак аналіз літератури, пов'язаний з дослідженням питання про доцільність та можливість використання дітьми старшого дошкільного віку мовленнєвих уявлень про різні типи тексту у складанні висловлювань, свідчить про те, що теоретичні та методичні аспекти використання мовленнєвих уявлень як розвивального потенціалу зв'язного мовлення вивчені недостатньо ґрунтовно.

Разом з цим, на наш погляд, узагальнені знання про типи тексту мають широкі можливості для розвитку усвідомленого ставлення старшого дошкільника до власного висловлювання, його структури, семантики, граматики. Досвід створення одиничного висловлювання ще недостатній для їхньої інтеграції. Тим часом практика засвідчує, що саме в умовах природнього мовленнєвого спілкування діти найчастіше вдаються до використання змішаних текстів, але вміння поєднувати різні типи текстів, вибудовувати єдину схему викладення потребує певного перетворення уявлень.

Розвиток мовлення та мовленнєвого спілкування дітей дошкільного віку здійснюється в різних видах діяльності (спілкуванні, навчальній діяльності, грі, праці, конструюванні, побутовій діяльності). Найважливішим видом діяльності з формування мовлення є навчання на спеціальних заняттях. Методика розвитку мовлення та навчання рідної мови, що розробляється в межах концепції А. Богуш, визначено провідний тип заняття з розвитку мовлення – комплексне заняття. На такому занятті вирішуються різні, але взаємозалежні завдання, що охоплюють усі сторони мовленнєвого розвитку (фонетичну, лексичну, граматичну), та на їхньому ґрунті вибудовується розв'язання головного завдання – розвитку зв'язного мовлення [1, с. 55].

Адаптація педагогічної системи М. Монтесорі передбачає її зміну з урахуванням сучасних вимог щодо якості освіти в Україні. Педагогічна концепція М. Монтесорі включає методологічні засади, що ґрунтуються на визнанні суб'єктної позиції дитини; ідеї створення спеціально підготовленого середовища, в якому здійснюється вільна робота дітей з матеріалами автодидактичного характеру; варіативну модель навчання дітей різних вікових груп. На думку І. Дичківської, Т. Поніманської, І. Улюкаєвої реорганізація класичної Монтесорі-педагогіки не має йти врозріз з її основними принципами[3, с.18].

Розглянемо концептуальні підходи до організації мовленнєвого виховання дітей дошкільного віку у Монтесорі-педагогіці. Мовленнєвий

розвиток дітей здійснюється за трьома основними напрямками: формування понятійної системи, що включає розширення словникового запасу, класифікацію та систематизацію предметного словника; роботу над правильною вимовою; навчання читання та письма.

Розширення словникового запасу здійснюється опосередковано через вправи в практичному житті, роботу з сенсорним матеріалом. Також для збагачення словника використовуються уроки. У структурі уроку мають бути враховані три ступені:

1. встановлення зв'язку між предметом чи ознакою та назвою – «презентація матеріалу»;

2. розпізнання предмета, що відповідає назві (педагог перевіряє чи асоціюється назва предмету з самим предметом, пропонуючи дитині виконати дії з ним);

3. запам'ятовування слова, відповідного предмету чи ознаки.

Для систематизації та класифікації словника використовують дидактичний матеріал, що передбачає вправи у класифікації предметного словника за основними групами – людина і предмети, тварини, рослини («Набір карт», «Слова у трьох коробочках», «Предмет-картинка», «Картинки та предмети з довкілля»). Особливу увагу М. Монтесорі звертала на питання формування та корекцію звуковимови. Вона вважала, що дефекти мовлення дітей обумовлені вивченням, і пропонувала їх виправляти за допомогою спеціальних вправ. До таких вправ вона відносила вправи у мовчанні, що готують нервові шляхи мовлення до досконалого сприйняття нових звуків; вправи у виразній вимові слів за педагогом; вправи у графічному мовленні, що аналізують звуки в процесі перекодування їх у літери чи написання слів; гімнастичні вправи на тренування дихання та артикуляції.

Навчання письма в системі Монтесорі передуює навчання читання, оскільки, на думку автора, процес письма простіший за читання: він не передбачає розуміння чужих думок і спирається переважно на дрібну моторику рук, у той час як читання – складний інтелектуальний процес. М. Монтесорі виділяє дві основні групи навичок, потрібних для письма: моторні та інтелектуальні. Моторні навички включають вільний рух пальцями руки, здатність координувати око та руку. До інтелектуальних навичок належать: володіння словником, здатність чути окремі звуки у слові і, навпаки, синтезувати слово зі звуків, знання символів, що відповідають звукам, літерам. Перераховані навички формуються як опосередковано, в ході виконання вправ у практичній діяльності та у роботі з сенсорним матеріалом, так і безпосередньо за допомогою металевих фігур вкладишів, звукових ігор, букв з шкарубкового паперу та рухомого алфавіту. Навчання читання ґрунтується на засадах «від конкретного до абстрактного» та «від простого до складаного». Починають діти з

«інтуїтивного» читання назв предметів довкілля, потім переходять до читання назв предметів, що зображені на картинці, і на останньому етапі засвоюють найскладніше читання слів без опори на предмет або його зображення. Матеріали для читання поділяються на три групи: матеріали для читання окремих слів, послідовності слів та читання речень. У ході роботи з матеріалом дитина не тільки вчиться читати, але й аналізувати частини мови та речення, тим самим забезпечується засвоєння граматики рідної мови.

Аналіз педагогічних умов навчання та виховання дітей у Монтессорі-педагогіці показав, що використання різноманітних форм організації діяльності дітей сприяє розвитку мовлення та його комунікативної функції. Найбільш поширена форма спілкування дітей у Монтессорі-групі – спілкування під час спільної діяльності. Педагог може організувати роботу з матеріалом у групах або парах, що передбачає спільне планування дій, обговорення результатів роботи. У Монтессорі-педагогіці активно використовується дидактичне коло як одна з форм навчання дітей. Різновидом такої форми є «розмова у колі», під час якої відбувається обмін враженнями і переживаннями з приводу повсякденних подій життя дитини. Діти сідають у коло разом із педагогом та обговорюють запропоновану тему [3, с. 55].

Таким чином, організація мовного виховання в Монтессорі-освіті реалізує основні методичні принципи навчання дітей рідної мови. Розвиток мовлення відбувається на сенсорних та інтелектуальних засадах. Засвоєння мови відбувається не пасивно, а створюються умови для активної мовленнєвої діяльності. Система навчання рідної мови в Монтессорі-педагогіці передбачає взаємозв'язок різних аспектів мовлення (лексичного, фонетичного, граматичного) на основному уроці. Свобода вибору матеріалу у спеціально підготовленому середовищі забезпечує мотивацію діяльності. Навчання дітей грамоти сприяє формуванню елементарного усвідомлення мовної дійсності та орієнтування у мовних явищах.

Формування елементарного усвідомлення мовної дійсності відбувається не тільки в процесі навчання читання та письма, а й у процесі розвитку смислового значення слова, засвоєння способів словоутворення, формування елементарних знань про структуру тексту, типи зв'язку всередині нього, побудови висловлювань різних типів (Л. Порядченко, Л. Ласунова, А. Зрожевська, О. Білан, Н. Водолага, А. Омеляненко).

Виявлені протиріччя вимагають внесення коректив до організації роботи з розвитку мовлення в Монтессорі-педагогіці. Запропонована нами система роботи включала три напрями її реалізації. По-перше, зміст навчання рідної мови та розвитку мовлення дітей дошкільного віку в Монтессорі-освіті було доповнено наступними завданнями: розвиток інтонаційної виразності мовлення; розвиток уявлень про смисловий

аспект слова (розкриття семантичних відносин, формування відбору слів та точність слововживання); навчання способів словотворення; формування елементарних уявлень про структуру тексту, навчання поєднувати речення різними способами зв'язку; навчання складати висловлювання різних типів – опис, розповідь, роздум.

По-друге, були підібрані оптимальні форми, методи та засоби мовленнєвого розвитку дітей у Монтессорі-освіті. Головною та основною умовою розвитку дітей у Монтессорі-педагогіці є підготовлене середовище. Нами були розроблені матеріали автодидактичного характеру, спрямовані на формування уявлень про структурні особливості текстів різних типів (розповіді, описи, роздуми); навчання способом словотворення («Сюжетні картинки», «Логічні схеми», «Склади слово»). Дітям було запропоновано виконати 5 завдань:

1. Пропонувалося дати опис за картинкою «Заєць» (із зображенням об'єкта у статичному положенні). Якщо поставлене завдання дитиною не приймалося, пропонувалося таке формулювання: «Склади опис за картинкою так, щоб можна було дізнатися, хто на ній зображений».

2. Скласти опис на тему: «Моя улюблена тварина».

3. Скласти розповідь за серією сюжетних картинок. Для виконання завдання кожній дитині індивідуально пропонувалася серія із чотирьох картинок. Назва серії давалася заздалегідь «Як мишка кішку перехитрила» (автори О. Ушакова, О. Смирнова). Зображення були викладені перед дитиною в логічній послідовності.

Перша картинка: кішка, сховавшись за кущами, спостерігає як мишка грає з повітряною кулькою.

Друга картинка: кішка вистригнула із-за кущів, щоб зловити мишку. Мишка кинулась тікати.

Третя картинка: мишка перехитрила кішку і сховалася за кульку. Кішка хватєє кульку, побачивши відображення мишки на повітряній кульці.

Четверта картинка: кулька вибухає, кішка злякано кидається навтьоки.

4. Скласти розповідь за темою «Сашко рятувальник».

Дітям було запропоновано тему і давалася установка придумати розповідь із використанням заданих слів: одного разу, сталася біда, його врятував, вони стали друзями.

5. Скласти роздум за картинкою. Дітям було запропоновано картинку із зображенням на тлі білого засніженого лісу двох зайченят, що сховалися, мимо яких пройшов мисливець. Дітям ставили запитання: «Чому мисливець у білому, засніженому лісі не побачив двох біленьких зайченят і пройшов мимо?» [6, с. 368].

Робота в дидактичному колі є важливою частиною системи Монтессорі. Відповідно до загальної схеми роботи базові вправи у колі (на лінії)

обов'язково мають конкретну проблему, завдання, навчальний момент, сприяють засвоєнню чи закріпленню навички. Враховуючи основні принципи організації таких вправ, нами була розроблена серія дидактичних кіл, мета яких – комплексне розв'язання мовленнєвих завдань. Це завдання формування сприйняття правильної звуковимови, розвиток значення слова через синонімічні та антонімічні протиставлення, формування мовних узагальнень. На їхній основі вирішуються завдання зв'язного мовлення: навчання складати різні типи висловлювань (складання опису, розповіді з дотриманням логіки викладу та використання засобів художньої виразності, складання роздуму з підбором доказів, вагомих аргументів та точних визначень), навчання використанню різноманітних засобів зв'язку між реченнями [7, с. 8].

У практиці реалізації педагогіки Марії Монтесорі зібрано багатий досвід використання різноманітних форм організації діяльності дітей. Ми звернулися до тих, які мають опосередкований вплив на мовленнєвий розвиток дітей дошкільного віку. Були запропоновані рекомендації до організації друкарства, проєктної діяльності, театралізації, дозвільних заходів. Друкарство стимулює дітей до створення коротких оповідань, у яких проявляються всі мовленнєві вміння дітей. Адже для того, щоб скласти навіть невеликий текст на уроках номенклатури, необхідно вибрати найбільш доречні за змістом слова, образні засоби, систематизувати мовний матеріал, розмістити його в логічній послідовності через побудову речень. Висловлюючи свої думки, переживання, розробляючи ілюстрації до книжки, діти реалізуються як творчі особистості. Театралізація дозволяє розширити змістовність зв'язних висловлювань, імпровізувати на основі літературних творів. У ході організації проєктної діяльності створюються умови для переживання спільної дослідницької діяльності. Дозвілля проходить у невимушеній обстановці спілкування, стимулюючи мимовільні висловлювання щодо подій, вражень, вираження позитивних емоцій від спільної діяльності.

Завершальним компонентом системи був моніторинг особистісних досягнень дитини в мовленнєвому розвитку. Індивідуальні програми мовленнєвого розвитку дітей склалися з урахуванням динаміки розвитку всіх мовних аспектів: розвитку словника, формування граматичної правильності, виховання звукової культури мовлення та розвитку зв'язного діалогічного та монологічного мовлення. У них відображаються дані вхідної, проміжної та підсумкової діагностик, на підставі яких і визначається стратегія мовленнєвого розвитку кожної дитини.

Висновки. Запропонована нами модель, що складалася з поетапної організації експериментального навчання, дозволила розвинути у дітей достатній ступінь формування мовленнєвих уявлень про різні типи тексту (опис, розповідь, роздум), забезпечила складання того чи іншого

типу тексту, що задається умовами спілкування, сприяла оволодінню логіко-сміисловою організацією тексту. Оптимальною формою розвитку та становлення мовленнєвих уявлень про типи тексту у дітей старшого дошкільного віку є спеціально організована системно-мовленнєва діяльність та підготовлене розвивальне середовище, які спрямовані на активну пізнавальну діяльність дитини, що сприяють комплексному сприйняттю різних форм викладення Монтесорі-педагогіки та актуалізації їх у природньому мовленнєвому спілкуванні.

Література

1. Богуш А. М. Мовленнєвий розвиток дітей від народження до семи років: монографія. К.: Видавничий Дім «Слово», 2019. 376 с.
2. Гавриш Н. В. Розвиток зв'язного мовлення дошкільнят. К.: Шкільний світ, 2016. 119 с.
3. Дичківська І. М., Поніманська Т. І. М. Монтесорі: теорія і технологія. К.: Видавничий Дім «Слово», 2006. 304с
4. Зрожевська А. Я. Опис – основа зв'язної розповіді. *Дошкільне виховання*. 2012. №2. С. 4–5
5. Крутій К. Л. Навчання дітей української мови: теорія і практика . Запоріжжя: ТОВ «ЛІПС» ЛТД, 2019. С. 1 1–44.
6. Омеляненко А. В. Формування мовленнєвих уявлень у дітей старшого дошкільного віку про різні типи тексту (опис, розповідь, роздум) Scientific space: integration of traditional and innovative processes : Scientific monograph. Riga, Latvia: «Baltija Publishing», 2023. P355–381. DOI: <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-310-1-14>
7. Порядченко Л.П. Описове мовлення: методи розвитку та активізації. *Палітра педагога*. 2023. № 2. С. 5–9.

References

1. Bohush, A. M. (2019). *Movlennievyy rozvytok ditei vid narodzhennia do semy rokov: monohrafiia* [Speech development of children from birth to seven years: a monograph]. Kyiv: Vydavnychiy Dim «Slovo» [in Ukrainian].
2. Havrysh, N. V. (2016). *Rozvytok zviaznoho movlennia doshkilniat* [Development of coherent speech of preschoolers] Kyiv: Shkilnyi svit [in Ukrainian].
3. Dychkivska, I. M., Ponomanska, T. I. (2006). *M. Montessori: teoriia i tekhnolohiia* [M. Montessori: theory and technology]. Kyiv: Vydavnychiy Dim «Slovo» [in Ukrainian].
4. Zrozhevska, A. Ya. (2012). *Opys – osnova zviaznoi rozpovidi* [Description is the basis of a coherent story]. *Doshkilne vykhovannia – Preschool education*, 2, 4–5 [in Ukrainian].
5. Krutii, K. L. (2019). *Navchannia ditei ukrainskoi movy: teoriia i praktyka* [Teaching children the Ukrainian language: theory and practice]. Zaporizhzhia: TOV «LIPS» LTD [in Ukrainian].
6. Omelianenko, A. V. (2023) *Formuvannia movlennievkykh uavlenn u ditei starshoho doshkilnogo viku pro rizni typy tekstu (opys, rozpovid, rozдум)* [Formation of speech ideas in older preschool children about different types of text (description, story, reflection)]. Scientific space: integration of traditional and innovative processes: Scientific monograph. Riga: Baltija Publishing, 355–381. Retrieved from: <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-310-1-14> [in Ukrainian].
7. Poriadchenko, L .P. (2023). *Opysove movlennia: metody rozvytku ta aktyvizatsii* [Descriptive speech: methods of development and activation]. *Palitra pedahoha – Teacher's palette* , 2, 5–9 [in Ukrainian].

АНОТАЦІЯ

У статті розглядаються питання організації роботи з комунікативних стратегій та тактик спілкування дітей дошкільного віку у Монтессорі-освіті. Визначено, що організація мовленнєвого розвитку дітей дошкільного віку вибудовується з урахуванням методичних принципів, які визначають вибір змісту, методів і прийомів навчання мови відповідно до завдань мовленнєвого розвитку дітей.

Зазначено, що педагогічна концепція М. Монтессорі включає методологічні засади, які ґрунтуються на визнанні суб'єктної позиції дитини; ідеї створення спеціально підготовленого середовища, в якому здійснюється вільна робота дітей з матеріалами автодидактичного характеру; варіативну модель навчання дітей різних вікових груп. Наведено аналіз підходів до організації мовленнєвого виховання дітей дошкільного віку в класичній Монтессорі-педагогіці.

Запропоновано систему роботи з розвитку мовлення дітей у Монтессорі-освіті, в якій враховані сучасні вимоги до засвоєння рідної мови дітьми дошкільного віку.

Проаналізовано, що мовленнєвий розвиток дітей дошкільного віку в Монтессорі-педагогіці здійснюється за трьома основними напрямками: формування понятійної системи, що включає розширення словникового запасу, класифікацію та систематизацію предметного словника; роботу над правильною вимовою; навчання читання та письма.

Автором зроблено висновок про те, що оптимальною формою розвитку та становлення мовленнєвих уявлень про типи тексту у дітей старшого дошкільного віку є спеціально організована системно-мовленнєва діяльність та підготовлене розвивальне середовище, які спрямовані на активну пізнавальну діяльність дитини, що сприяють комплексному сприйняттю різних форм викладення Монтессорі-педагогіки та актуалізації їх у природньому мовленнєвому спілкуванні.

Ключові слова: діти дошкільного віку, заклад дошкільної освіти, Монтессорі-педагогіка, розмова у колі, спілкування у спільній діяльності, дидактичне коло, підготовлене розвивальне середовище, уроки номенклатури, основний урок, самостійність.